

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

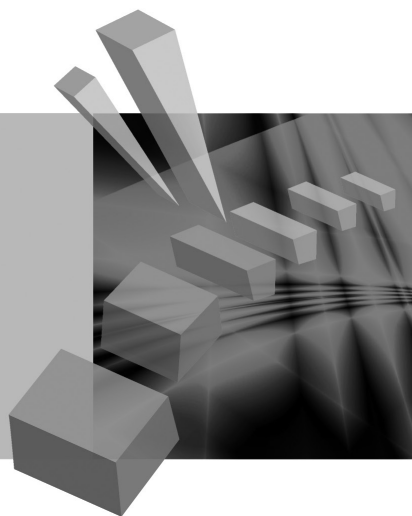
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

279

Taksonomia 21

Klasyfikacja i analiza danych – teoria i zastosowania

Redaktorzy naukowi

Krzysztof Jajuga

Marek Walesiak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Tytuł dofinansowany ze środków Narodowego Banku Polskiego

oraz ze środków Sekcji Klasyfikacji i Analizy danych PTS

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192 (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu)

ISSN 1505-9332 (Taksonomia)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Sabina Denkowska, Kamil Fijorek, Marcin Salamaga, Andrzej Sokolowski: Sejm VI kadencji – maszynka do głosowania	11
Barbara Pawelek, Adam Sagan: Zmienne ukryte w modelach ekonomicznych – respecyfikacja modelu Kleina I	19
Jan Paradysz: Nowe możliwości badania koniunktury na rynku pracy	29
Krzysztof Najman: Samouczące się sieci GNG w grupowaniu dynamicznym zbiorów o wysokim wymiarze	41
Kamila Migdał-Najman: Zastosowanie jednowymiarowej sieci SOM do wyboru cech zmiennych w grupowaniu dynamicznym	48
Aleksandra Matuszewska-Janica, Dorota Witkowska: Zróżnicowanie płac ze względu na płeć: zastosowanie drzew klasyfikacyjnych	58
Iwona Foryś, Ewa Putek-Szeląg: Przestrzenna klasyfikacja gmin ze względu na sprzedaż użytków gruntowych zbywanych przez ANR w województwie zachodniopomorskim	67
Joanna Banaś, Małgorzata Machowska-Szewczyk: Klasyfikacja internetowych rachunków bankowych z uwzględnieniem zmiennych symbolicznych.....	77
Marta Jaročka: Wpływ metody doboru cech diagnostycznych na wynik porządkowania liniowego na przykładzie rankingu polskich uczelni	85
Anna Zamojska: Badanie zgodności rankingów wyznaczonych według różnych wskaźników efektywności zarządzania portfelem na przykładzie funduszy inwestycyjnych.....	95
Dorota Rozmus: Porównanie dokładności taksonomicznej metody propagacji podobieństwa oraz zagregowanych algorytmów taksonomicznych opartych na idei metody <i>bagging</i>	106
Ewa Wędrowska: Wrażliwość miar dywergencji jako mierników niepodobieństwa struktur.....	115
Katarzyna Wójcik, Janusz Tuchowski: Wpływ automatycznego tłumaczenia na wyniki automatycznej identyfikacji charakteru opinii konsumenckich ...	124
Małgorzata Misztal: Ocena wpływu wybranych metod imputacji na wyniki klasyfikacji obiektów w modelach drzew klasyfikacyjnych.....	135
Anna Czapkiewicz, Beata Basiura: Badanie wpływu wyboru współczynnika zależności na grupowanie szeregów czasowych	146
Tomasz Szubert: Czynniki różnicujące poziom zadowolenia z życia oraz wartości życiowe osób sprawnych i niepełnosprawnych w świetle badań „Diagnozy społecznej”	154

Marcin Szymkowiak: Konstrukcja estymatorów kalibracyjnych wartości globalnej dla różnych funkcji odległości	164
Wojciech Roszka: Szacowanie łącznych charakterystyk cech nieobserwowanych łącznie	174
Justyna Brzezińska: Metody wizualizacji danych jakościowych w programie R	182
Agata Sielska: Regionalne zróżnicowanie potencjału konkurencyjnego polskich gospodarstw rolnych w województwach po akcesji do Unii Europejskiej	191
Mariusz Kubus: Liniowy model prawdopodobieństwa z regularyzacją jako metoda doboru zmiennych	201
Beata Basiura: Metoda Warda w zastosowaniu klasyfikacji województw Polski z różnymi miarami odległości	209
Katarzyna Wardzińska: Wykorzystanie metody obwiedni danych w procesie klasyfikacji przedsiębiorstw	217
Katarzyna Dębowska: Modelowanie upadłości przedsiębiorstw oparte na próbach niezbilansowanych	226
Danuta Tarka: Wpływ metody doboru cech diagnostycznych na wyniki klasyfikacji obiektów na przykładzie danych dotyczących ochrony środowiska ..	235
Artur Czech: Zastosowanie wybranych metod doboru zmiennych diagnostycznych w badaniach konsumpcji w ujęciu pośrednim	246
Beata Bal-Domańska: Ocena relacji zachodzących między inteligentnym rozwojem a spójnością ekonomiczną w wymiarze regionalnym z wykorzystaniem modeli panelowych	255
Mariola Chrzanowska: <i>Ordinary kriging</i> i <i>inverse distance weighting</i> jako metody szacowania cen nieruchomości na przykładzie warszawskiego rynku	264
Adam Depta: Zastosowanie analizy wariancji w badaniu jakości życia na podstawie kwestionariusza SF-36v2	272
Maciej Beręsewicz, Tomasz Klimanek: Wykorzystanie estymacji pośredniej uwzględniającej korelację przestrzenną w badaniach cen mieszkań	281
Karolina Paradysz: Benchmarkowa analiza estymacji dla małych obszarów na lokalnych rynkach pracy	291
Anna Gryko-Nikitin: Dobór parametrów w równoległych algorytmach genetycznych dla problemu plecakowego	301
Tomasz Ząbkowski, Piotr Jałowiecki: Zastosowanie reguł asocjacyjnych do analizy danych ankietowych w wybranych obszarach logistyki przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego	311
Agnieszka Przedborska, Małgorzata Misztal: Zastosowanie metod statystyki wielowymiarowej do oceny wydolności stawów kolanowych u pacjentów z chorobą zwyrodnieniową leczonych operacyjnie	321
Dorota Perło: Rozwój zrównoważony w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym – analiza przestrzenna	331

Ewa Putek-Szeląg, Urszula Gieraltowska, Analiza i diagnoza wielkości produkcji energii odnawialnej w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej..	342
--	-----

Summaries

Sabina Denkowska, Kamil Fijorek, Marcin Salamaga, Andrzej Sokolowski: VIth-term Sejm – a voting machine	18
Barbara Pawelek, Adam Sagan: Latent variables in econometric models – respecification of Klein I model	28
Jan Paradysz: New possibilities for studying the situation on the labour market	40
Krzysztof Najman: Self-learning neural network of GNG type in the dynamic clustering of high-dimensional data.....	47
Kamila Migdał-Najman: Applying the one-dimensional SOM network to select variables in dynamic clustering	57
Aleksandra Matuszewska-Janica, Dorota Witkowska: Gender wage gap: application of classification trees	66
Iwona Foryś, Ewa Putek-Szeląg: Spatial classification of communes by usable land traded by the APA in the Zachodniopomorskie voivodeship...	76
Joanna Banaś, Małgorzata Machowska-Szewczyk: Classification of Internet banking accounts including symbolic variables	84
Marta Jarocka: The impact of the method of the selection of diagnostic variables on the result of linear ordering on the example of ranking of universities in Poland.....	94
Anna Zamojska: Empirical analysis of the consistency of mutual fund ranking for different portfolio performance measures.....	105
Dorota Rozmus: Comparison of accuracy of affinity propagation clustering and cluster ensembles based on bagging idea.....	114
Ewa Wędrowska: Sensitivity of divergence measures as structure dissimilarity measurements	123
Katarzyna Wójcik, Janusz Tuchowski: Machine translation impact on the results of the sentiment analysis	134
Małgorzata Misztal: Assessment of the influence of selected imputation methods on the results of object classification using classification trees ...	145
Anna Czapkiewicz, Beata Basiura: Simulation study of the selection of coefficient depending on the clustering time series.....	153
Tomasz Szubert: Factors differentiating the level of satisfaction with life and the life's values of people with and without disabilities in the light of the "Social Diagnosis" survey	162
Marcin Szymkowiak: Construction of calibration estimators of totals for different distance measures	173

Wojciech Roszka: Joint characteristics' estimation of variables not jointly observed.....	181
Justyna Brzezińska: Visualizing categorical data in $\mathbf{R}$	190
Agata Sielska: Regional diversity of competitiveness potential of Polish farms after the accession to the European Union	200
Mariusz Kubus: Regularized linear probability model as a filter	208
Beata Basiura: The Ward method in the application for classification of Polish voivodeships with different distances.....	216
Katarzyna Wardzińska: Application of Data Envelopment Analysis in company classification process.....	225
Katarzyna Dębowska: Modeling corporate bankruptcy based on unbalanced samples	234
Danuta Tarka: Influence of the features selection method on the results of objects classification using environmental data.....	245
Artur Czech: Application of chosen methods for the selection of diagnostic variables in indirect consumption research.....	254
Beata Bal-Domańska: Assessment of relations occurring between smart growth and economic cohesion in regional dimension using panel models	263
Mariola Chrzanowska: Ordinary kriging and inverse distance weighting as methods of estimating prices based on Warsaw real estate market	271
Adam Depta: Application of analysis of variance in the study of the quality of life based on questionnaire SF-36v2	280
Maciej Beręsewicz, Tomasz Klimanek: Using indirect estimation with spatial autocorrelation in dwelling price surveys.....	290
Karolina Paradysz: Benchmark analysis of small area estimation on local labor markets	300
Anna Gryko-Nikitin: Selection of various parameters of parallel evolutionary algorithm for knapsack problems	310
Tomasz Ząbkowski, Piotr Jałowiecki: Application of association rules for the survey of data analysis in the selected areas of logistics in food processing companies	320
Agnieszka Przedborska, Małgorzata Misztal: Using multivariate statistical methods to assess the capacity of the knee joint among the patients treated surgically for osteoarthritis	330
Dorota Perło: Sustainable development in the economic, social and environmental dimensions – spatial analysis.....	341
Ewa Putek-Szeląg, Urszula Gieraltowska: Analysis and diagnosis of the volume of renewable energy production in Poland compared to EU countries	352

Dorota Rozmus

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

PORÓWNANIE DOKŁADNOŚCI TAKSONOMICZNEJ METODY PROPAGACJI PODOBIEŃSTWA ORAZ ZAGREGOWANYCH ALGORYTMÓW TAKSONOMICZNYCH OPARTYCH NA IDEI METODY *BAGGING*

Streszczenie: Podczas stosowania metod taksonomicznych w jakimkolwiek zagadnieniu klasyfikacji ważną kwestią jest zapewnienie wysokiej poprawności wyników grupowania. Od niej bowiem zależy skuteczność wszelkich decyzji podjętych na ich podstawie. Stąd też w literaturze wciąż proponowane są nowe rozwiązania, które mają przynieść poprawę dokładności grupowania w stosunku do tradycyjnych metod (np. *k*-średnich, metod hierarchicznych). Przykładem mogą tu być metody polegające na zastosowaniu podejścia zagregowanego, czyli łączenia wyników uzyskanych w wyniku wielokrotnego grupowania (*cluster ensemble*) oraz taksonomiczna metoda propagacji podobieństwa (*affinity propagation clustering*). Głównym celem artykułu jest porównanie dokładności zagregowanych algorytmów taksonomicznych opartych na idei metody *bagging* oraz taksonomicznej metody propagacji podobieństwa.

Słowa kluczowe: taksonomia, podejście zagregowane, taksonomiczna metoda propagacji podobieństwa, dokładność grupowania.

1. Wstęp

Stosowanie metod taksonomicznych w jakimkolwiek zagadnieniu grupowania wymaga jednocześnie zapewnienie wysokiej dokładności wyników podziału. Ona bowiem warunkuje skuteczność wszelkich decyzji podjętych na podstawie uzyskanych rezultatów. Przez pojęcie *dokładność grupowania* należy rozumieć zdolność metody do rozpoznawania rzeczywistej struktury klas. Dlatego też w literaturze wciąż proponowane są nowe rozwiązania, których zadaniem jest poprawa dokładności grupowania w stosunku do tradycyjnie stosowanych metod (np. *k*-średnich, hierarchicznych). Przykładami mogą tu być metody polegające na zastosowaniu podejścia zagregowanego oraz stosunkowo niedawno zaproponowana metoda propagacji podobieństwa. Podejście zagregowane w taksonomii można sformułować następująco:

dysponując wynikami wielokrotnie przeprowadzonego grupowania, znajdź zagregowany ostateczny sposób podziału. Metoda propagacji podobieństwa natomiast to metoda, która wśród wszystkich obiektów w zbiorze danych przesyła odpowiednie informacje i w ten sposób identyfikuje tzw. reprezentantów, wokół których tworzy grupy obiektów podobnych do siebie.

Głównym celem tego artykułu jest porównanie dokładności taksonomicznej metody propagacji podobieństwa [Frey, Dueck 2007] oraz zagregowanych algorytmów taksonomicznych opartych na idei metody *bagging* [Dudoit, Fridlyand 2003; Hornik 2005; Leisch 1999].

2. Metoda *bagging* w taksonomii

Metoda *bagging* w taksonomii jest pewną ogólną koncepcją, w ramach której narodziło się kilka szczegółowych rozwiązań. Pierwszy etap we wszystkich algorytmach jest taki sam – polega na losowaniu B prób bootstrapowych i dokonywaniu ich grupowania w celu uzyskania podziałów składowych, które będą agregowane. Różnice w poszczególnych rozwiązaniach polegają na zastosowaniu różnych operatorów agregacji.

Propozycja Leischa

W algorytmie zaproponowanym przez Leischa [1999] w pierwszym kroku na podstawie każdej podpróby bootstrapowej określone są rezultaty grupowania przy zastosowaniu tzw. bazowej metody taksonomicznej, którą jest jedną z metod iteracyjno- optymalizacyjnych, np. k -średnich. W kolejnym etapie ostateczne centra skupień przekształcane są w nowy zbiór danych obejmujący $B \times K$ obserwacji (K to liczba skupień w metodzie bazowej), który poddawany jest podziałowi za pomocą metod hierarchicznych. Uzyskany dendrogram jest podstawą ostatecznego podziału – obserwacje z pierwotnego zbioru przydzielane są do tej grupy, której środek ciężkości znajduje się najbliżej.

Szczegółowo algorytm zaproponowany przez Leischa przebiega w następująco:

1. Z pierwotnego n -elementowego zbioru $G = \{\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_n\}$ wylosuj B prób bootstrapowych $G_n^1, G_n^2, \dots, G_n^B$, losując za każdym razem n obserwacji przy wykorzystaniu schematu losowania ze zwracaniem.

2. Na podstawie każdego podzbioru za pomocą metod iteracyjno- optymalizacyjnych (np. k -średnich) dokonaj podziału na grupy obserwacji podobnych do siebie, uzyskując w ten sposób $B \times K$ załączków skupień $c_{11}, c_{12}, \dots, c_{1K}, c_{21}, \dots, c_{BK}$, gdzie K oznacza liczbę skupień w metodzie bazowej, a c_{bk} jest k -tym załączkiem znalezionym na podstawie podpróby G_n^b .

3. Załączki skupień uzyskane na podstawie kolejnych prób bootstrapowych przekształć w nowy zbiór danych $C^B = \{c_{11}, \dots, c_{BK}\}$.

4. Do tak skonstruowanego zbioru zastosuj hierarchiczną metodę taksonomiczną, uzyskując w ten sposób dendrogram. Dokonując cięcia dendrogramu na określonym poziomie, uzyskuje się grupy obiektów podobnych $C_1^B, \dots, C_m^B$, gdzie $1 \leq m \leq BK$.

5. Każdą obserwację x_i z pierwotnego zbioru danych G przydziel do tej grupy, w której znajduje się najbliższej leżący załazek $c(x_i)$, uzyskując w ten sposób ostateczny sposób podziału.

Propozycja Dudoit i Fridlyand

W metodzie *bagging* w wersji zaproponowanej przez Dudoit i Fridlyand [2003] stosuje się algorytm iteracyjno- optymalizacyjny do oryginalnego zbioru danych i poszczególnych prób bootstrapowych. Następnie dokonuje się permutacji etykiet klas w poszczególnych podpróbach tak, by zachodziła jak największa zbieżność z podziałem obiektów z oryginalnego zbioru danych. Ostatni krok to zastosowanie głosowania majoryzacyjnego w celu określenia grupowania zagregowanego.

Poszczególne kroki zaproponowanego przez nich algorytmu można ująć według poniższego schematu.

Dla założonej liczby klas K :

1. Zastosuj iteracyjno- optymalizacyjny algorytm taksonomiczny T do pierwotnego zbioru danych $G = \{\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_n\}$, uzyskując w ten sposób etykiety klas $T(x_i, G) = \hat{y}_i$ dla każdej obserwacji $x_i, i = 1, \dots, n$.

2. Skonstruuj b -tą próbę bootstrapową $G_n^b = \{\mathbf{x}_1^b, \dots, \mathbf{x}_n^b\}$.

3. Zastosuj metodę taksonomiczną T do skonstruowanej próby bootstrapowej G_n^b , uzyskując podział na klasy: $T(x_i^b, G_n^b)$ dla każdej obserwacji w zbiorze G_n^b .

4. Dokonaj permutacji etykiet klas przyznanych obserwacjom w próbie bootstrapowej G_n^b tak, by zachodziła jak największa zbieżność z podziałem obiektów z oryginalnego zbioru danych G . Niech PR_K oznacza zbiór wszystkich permutacji zbioru liczb całkowitych $1, \dots, K$. Znajdź permutację $\tau^b \in PR_K$ maksymalizującą:

$$\sum_{i=1}^n I(\tau(T(x_i^b, G_n^b)) = T(x_i^b, G)), \quad (1)$$

gdzie $I(\cdot)$ to funkcja wskaźnikowa równa 1, gdy zachodzi prawda, 0 w przypadku przeciwnym.

5. Powtórz kroki 2-4 B razy. Ostatecznie zaklasyfikuj i -tą obserwację, stosując głosowanie majoryzacyjne, zatem przydzielając ją do tej klasy, dla której zachodzi:

$$\arg \max_{1 \leq k \leq K} \sum_{b: x_i \in G_n^b} I(\tau^b(T(x_i, G_n^b)) = k). \quad (2)$$

Propozycja Hornika

W metodzie tej, po skonstruowaniu B prób bootstrapowych i zastosowaniu do nich algorytmu taksonomicznego, uzyskuje się podziały składowe. Grupowanie zagregowane natomiast jest uzyskiwane za pomocą tzw. podejścia optymalizacyjnego, które ma za zadanie zminimalizować funkcję o postaci:

$$\sum_{b=1}^B \text{dist}(c, c_b)^2 \Rightarrow \min_{c \in C}, \quad (3)$$

gdzie: C to zbiór wszystkich możliwych podziałów zagregowanych, dist – odległość Euklidesowa, $(c_1, \dots, c_B)$ – grupowania wchodzące w skład podziału zagregowanego.

3. Taksonomiczna metoda propagacji podobieństwa

Frey i Dueck [2007] opisują tę metodę (*affinity propagation*) jako algorytm, który wśród obiektów w zbiorze danych identyfikuje tzw. reprezentantów (*exemplars*) i wokół nich tworzy grupy obiektów podobnych. Metoda ta działa poprzez jednoczesne rozpatrywanie wszystkich obiektów w zbiorze jako potencjalnych reprezentantów. Wymieniając informacje pomiędzy obiektami, działa aż do momentu, gdy zostanie znaleziony odpowiedni zbiór reprezentantów i odpowiadający mu podział obiektów. Celem metody jest maksymalizacja sumy podobieństw między obiektami i ich reprezentantami.

Poszczególne etapy metody propagacji podobieństwa można przedstawić w następujących krokach:

1. Określenie macierzy podobieństw między obiektami przy zastosowaniu ujemnego kwadratu odległości euklidesowej:

$$s(i, k) = -\|x_i - x_k\|^2. \quad (4)$$

2. Ustalenie tzw. preferencji (*preferences*):

$$s(k, k) = p, \quad (5)$$

które dla każdej obserwacji wskazują tendencję do tego, by stała się ona reprezentantem.

3. Między obserwacjami wymieniane są dwa rodzaje informacji:

a. Odpowiedniość $r(i, k)$ (*responsibility*) przesyłana jest od obserwacji x_i do potencjalnego reprezentanta x_k i odzwierciedla, jak bardzo obserwacja otrzymująca informację powinna być reprezentantem dla obserwacji wysyłającej informację, biorąc pod uwagę informację płynącą od innych punktów będących potencjalnymi reprezentantami dla obserwacji x_i .

b. Osiągalność $a(i, k)$ (*availability*) przesyłana jest od potencjalnego reprezentanta x_k do obserwacji x_i i odzwierciedla, jak bardzo obserwacja wysyłająca informację powinna być reprezentantem dla obserwacji otrzymującej informację, biorąc pod uwagę informację płynącą od innych obserwacji, dla których x_k jest potencjalnym reprezentantem.

4. Inicjując algorytm, przyjmuje się, że początkowe wartości osiągalności przyjmują wartość $a(i, k) = 0$.

5. Następnie wartości odpowiedności i osiągalności obliczane są z formuł:

$$r(i, k) \leftarrow s(i, k) - \max_{k': k' \neq k} \{a(i, k') + s(i, k')\}, \quad (6)$$

$$a(i, k) \leftarrow \begin{cases} \min \left\{ 0, r(k, k) + \sum_{i': i' \notin \{i, k\}} \max \{0, r(i', k)\} \right\}, & \text{gdy } i \neq k \\ \sum_{i': i' \neq i} \max \{0, r(i', k)\}, & \text{gdy } i = k \end{cases} \quad (7)$$

6. Procedura przesyłania informacji może zostać zakończona po:

- określonej liczbie iteracji;
- jeśli zmiana w przesyłanej informacji będzie mniejsza niż jakaś z góry ustalona wartość;
- gdy przez określoną liczbę iteracji nie ma zmian w przesyłanej informacji.

7. Przydział obiektów do skupień $\hat{\mathbf{c}} = (\hat{c}_1, \dots, \hat{c}_N)$ odbywa się według reguły:

$$\hat{c}_i = \arg \max_k [a(i, k) + r(i, k)], \quad (8)$$

gdzie $\hat{c}_i$ jest reprezentantem skupienia, do którego jest przydzielona obserwacja x_i .

4. Badania empiryczne

W badaniach zastosowano sztucznie generowane zbiory danych, które standardowo wykorzystywane są w badaniach porównawczych w taksonomii¹. Są to takie zbiory, w których przynależność obiektów do grup jest z góry znana. Ich krótka charakterystyka znajduje się w tab. 1, natomiast struktura przedstawiona jest na rys. 1.

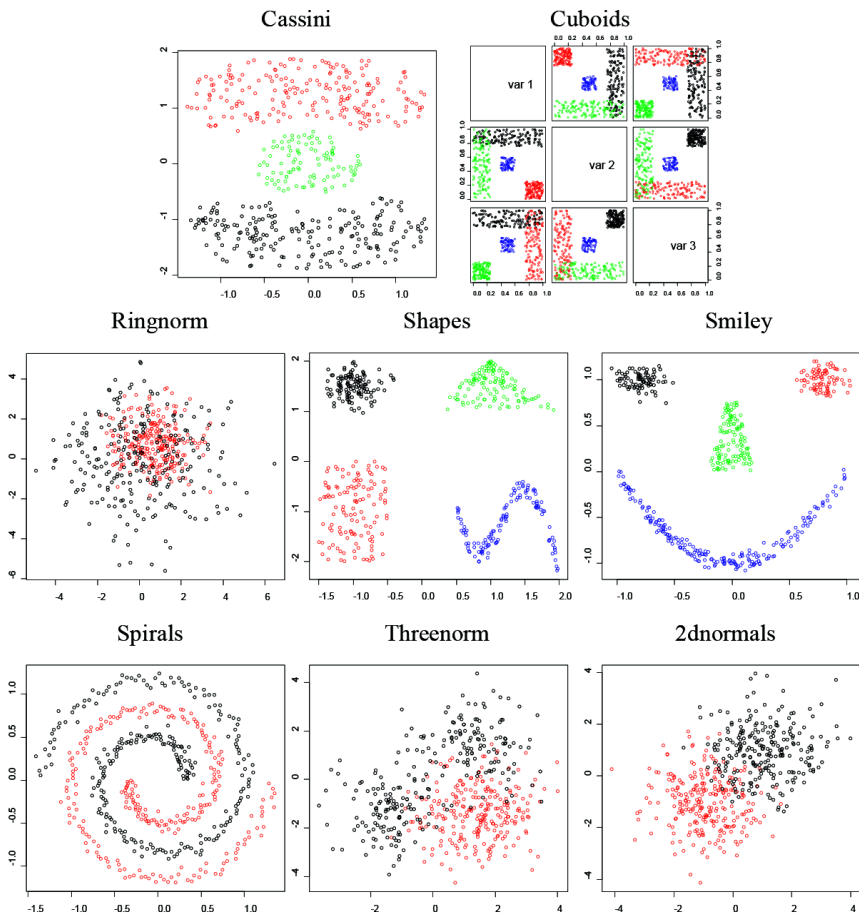
W metodzie *bagging* według Leischa jako metodę bazową zastosowano metodę *k*-średnich, natomiast ostatecznego grupowania dokonano z zastosowaniem: metody najbliższego sąsiedztwa (*single*), najdalszego sąsiedztwa (*complete*), średniej odległości między skupieniami (*average*), środka ciężkości (*centroid*), mediany (*median*), warda (*ward*). W metodzie Dudoit i Fridlyand oraz Hornika utworzono 50 prób bootstrapowych, na ich podstawie określano podziały składowe z zastosowaniem me-

¹ Zbiory zaczerpnięte zostały z pakietu `mlbench` z programu **R**.

Tabela 1. Charakterystyka zastosowanych zbiorów danych

Zbiór danych	Liczba obiektów	Liczba cech	Liczba klas
<i>Cassini</i>	500	2	3
<i>Cuboids</i>	500	3	4
<i>Ringnorm</i>	500	2	2
<i>Shapes</i>	500	2	4
<i>Smiley</i>	500	2	4
<i>Spirals</i>	500	2	2
<i>Threenorm</i>	500	2	2
<i>2dnormals</i>	500	2	2

Źródło: opracowanie własne.

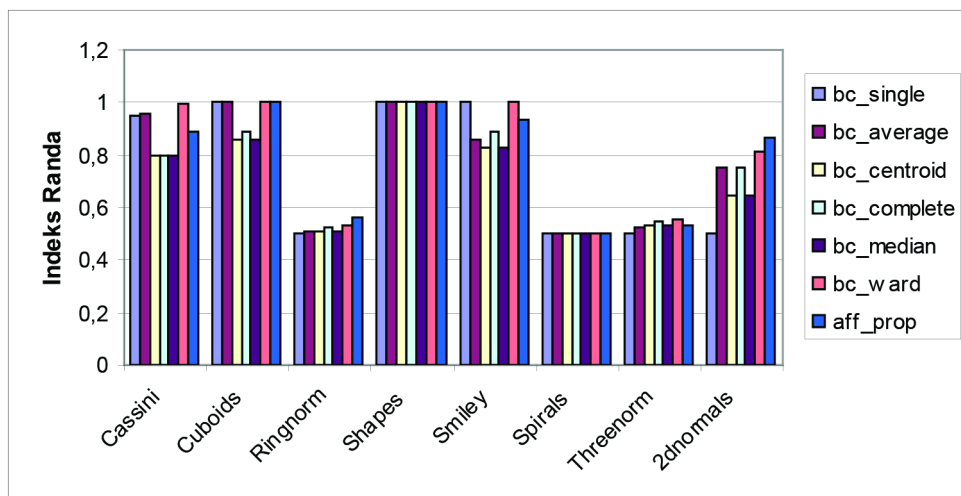

Rys. 1. Struktura zastosowanych zbiorów danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie programu R.

tody k -średnich oraz c -średnich, która jest rozmytą wersją metody k -średnich opracowaną przez Bezdeka [1981]. Natomiast agregacja przebiegała z zastosowaniem równania 2 w metodzie Dudoit i Fridlyand oraz 3 w metodzie Hornika².

Dokładność grupowania była badana za pomocą indeksu Randa.

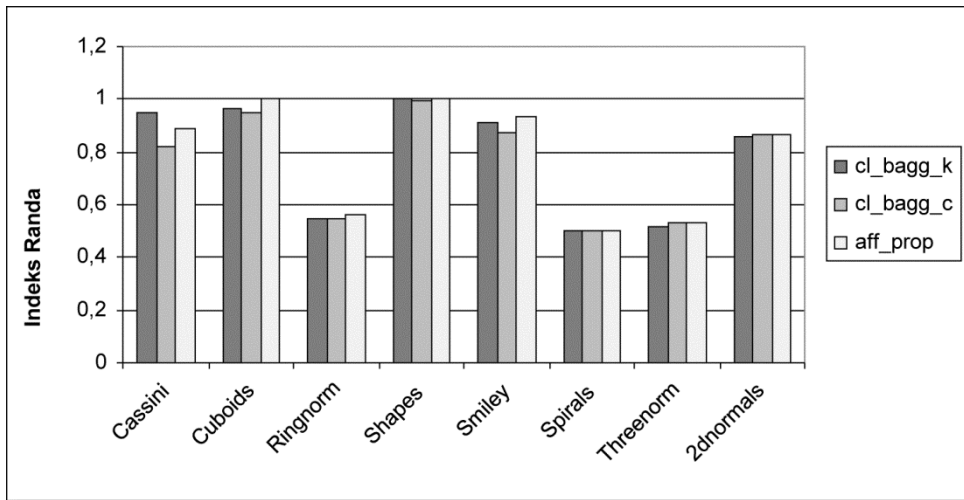

Rys. 2. Porównanie dokładności metody *bagging* według Leischa oraz metody propagacji podobieństwa

Źródło: opracowanie własne.

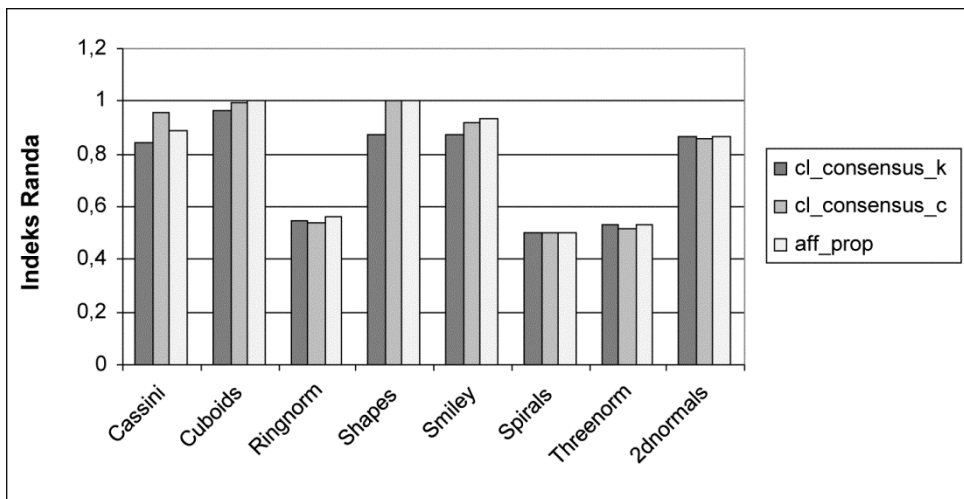
Wyniki empiryczne (rys. 2, 3, 4) nie wykazują, aby metoda propagacji podobieństwa dawała wyraźnie lepsze rezultaty niż metody zagregowane. Raczej są one porównywalne, chociaż można wskazać takie zbiory, dla których zauważalna jest nieznaczna przewaga metody propagacji podobieństwa nad podejściem zagregowanym, np. zbiory *Ringnorm*, *2dnormals* dla metody Leischa, *Cuboids* i *Smiley* dla metody Dudoit i Fridlyand, czy też *Ringnorm* i *Smiley* dla metody Hornika. Ponadto porównując metodę propagacji podobieństwa z metodą Hornika, można zauważyć, że zawsze metoda propagacji daje porównywalne lub lepsze rezultaty jak wariant *cl_consensus_k*. Podobną prawidłowość można też zaobserwować dla metody propagacji i wariantu *cl_bagg_k* w metodzie Dudoit i Fridlyand (z wyjątkiem zbioru *Cassini*).

² Na rysunkach 3 i 4 stosowano skróty *cl_bagg_k* i *cl_consensus_k*, jeżeli grupowania składowe określone były z zastosowaniem metody k -średnich oraz *cl_bagg_c* i *cl_consensus_c*, gdy wykorzystywano metodę c -średnich.

Rys. 3. Porównanie dokładności metody *bagging* według Dudoit i Fridlyand oraz metody propagacji podobieństwa

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Porównanie dokładności metody *bagging* według Hornika oraz metody propagacji podobieństwa

Źródło: opracowanie własne.

5. Podsumowanie

W zagadnieniu taksonomii bardzo ważną kwestią jest zapewnienie wysokiej jakości grupowania, co powoduje, że w literaturze wciąż proponowane są nowe rozwiązania,

które mają być dokładniejsze niż metody tradycyjne (np. k -średnich, hierarchiczne). Przykładami takich rozwiązań mogą być metody polegające na zastosowaniu podejścia zagregowanego oraz stosunkowo niedawno zaproponowana metoda propagacji podobieństwa. Celem badań, które zaprezentowano w tym artykule, było porównanie dokładności tych dwóch podejść. Zaprezentowane wyniki empiryczne nie wykazały wyraźnej przewagi któregoś z tych dwóch sposobów grupowania. Wyniki analiz pozwalają określić dokładność obydwu podejść jako bardzo porównywalną.

Literatura

- Bezdek J.C., *Pattern Recognition with Fuzzy Objective Function Algorithms*, Plenum Press, New York 1981.
- Bodenhofer U., Kothmeier A., Hochreiter S., *APCluster: an R package for affinity propagation clustering*, "Bioinformatics" 27(17):2463-2464, 2001. DOI: 10.1093/bioinformatics/btr406.
- Dudoit S., Fridlyand J., *Bagging to improve the accuracy of a clustering procedure*, "Bioinformatics" 2003, vol. 19, no. 9, 1090-1099.
- Frey B.J., Dueck D., *Clustering by passing messages between data points*, "Science", 315, 2007, 972-976. DOI: 10.1126/science.1136800.
- Hornik K., *A CLUE for CLUster ensembles*, "Journal of Statistical Software", 2005, 14:65-72.
- Leisch F., *Bagged clustering*, "Adaptive Information Systems and Modeling in Economics and Management Science", Working Papers, SFB, 1999, 51.

COMPARISON OF ACCURACY OF AFFINITY PROPAGATION CLUSTERING AND CLUSTER ENSEMBLES BASED ON BAGGING IDEA

Summary: High accuracy of the results is a very important task in any grouping problem (clustering). Therefore in the literature there are proposed methods and solutions that main aim is to give more accurate results than traditional clustering algorithms. Examples of such solutions can be cluster ensembles or affinity propagation method. The main aim of the article is to compare the accuracy of these two approaches. There will be considered cluster ensembles based on bagging idea [Dudoit, Fridlyand 2003; Hornik 2005; Leisch 1999] and affinity propagation method proposed by Frey and Dueck [2007].

Keywords: taxonomy, cluster ensemble, affinity propagation, accuracy.